

Hallintoprosessin ennakkopäätösten ohjaavasta vaikutuksesta

Miksi ennakkopäätökset eivät ole tehneet alustatalousläheteistä työntekijöitä?

Oikeudenkäynti hallintoasioissa
ON-työ / Tutkielma

Laatija:
Pirta Toivonen

2.5.2026

ON-työ / Tutkielma

Oppiaine: Oikeudenkäynti hallintoasioissa

Tekijä(t): Pirta Toivonen

Otsikko: Hallintoprosessin ennakkopäätösten ohjaavasta vaikutuksesta – Miksi ennakkopäätökset eivät ole tehneet alustatalousläheteistä työntekijöitä?

Ohjaaja(t): Hanna Hämäläinen

Sivumäärä: 27 sivua

Päivämäärä: 2.5.2026

Tässä tutkielmassa tarkastellaan hallintoprosessin ennakkopäätösten oikeutta ohjaavaa vaikutusta ja sitä, miksi kaikki ennakkopäätökset eivät ohjaa oikeutta samalla tavalla. Tutkimuksen kohteena ovat erityisesti alustatalouden lähettien työoikeudellista asemaa koskevat ennakkopäätökset.

Tutkimus on lainopillinen, ja siinä analysoidaan ennakkopäätösten asemaa oikeuslähdeopissa sekä niiden tosiasialliseen ohjaavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Teoreettista tarkastelua sovelletaan korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun KHO 2025:41 sekä vakuutus oikeuden ratkaisujen VakO 1802/2022 ja VakO 2205/2022 analyysiin.

Tutkielma osoittaa, että ennakkopäätösten ohjaava vaikutus ei määräydy pelkästään niiden muodollisen oikeuslähdeaseman perusteella. Keskeisiä vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa päätöksen asema ennakkopäätöksenä, päätöksenantajan auktoriteetti ja perustelujen vakuuttavuus. Ohjaava vaikutus on sidonnainen tapausten samankaltaisuuteen. Alustatalouden lähettien asemaa koskevat ratkaisut osoittavat, että pienetkin erot tosiseikoissa voivat johtaa eri lopputuloksiin ja heikentää ennakkopäätösten ohjaavuutta.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että ennakkopäätösten de facto -vaikutus jää rajalliseksi tilanteissa, joissa oikeustila on kehittyvä ja sääntely puutteellista. Tämä heikentää oikeusvarmuutta ja korostaa lainsäädännön merkitystä oikeustilan selkeyttämisessä.

Avainsanat: ennakkopäätös, hallintoprosessi, oikeuslähdeoppi

Sisällys

Hallintoprosessin ennakkopäätösten ohjaavasta vaikutuksesta.....	I
Lähteet.....	IV
Lyhenteet	VII
1 Johdanto	1
1.1 Tutkielman tausta	1
1.2 Tutkimusasetelma	2
2 Ennakkopäätöksiin liittyvää teoriaa	5
2.1 Ennakkopäätökset hallintoprosessissa	5
2.2 Ennakkopäätös oikeusohjeena.....	6
2.2.1 Ennakkopäätös oikeuslähdeopissa.....	6
2.2.2 Ennakkopäätösten tarpeellisuudesta	7
2.2.3 Prejudikaattinormin tunnistamisesta ja ratkaisun soveltamisesta.....	9
2.2.4 Ennakkopäätöksen julkaisemisen merkityksestä.....	10
2.3 Ennakkopäätöksen velvoittavuudesta.....	11
2.3.1 Perusteita ennakkopäätöksen velvoittavuudelle	11
2.3.2 Ennakkopäätöksen vahvuuteen vaikuttavia tekijöitä	13
3 Miksi ennakkopäätökset eivät ole tehneet alustatalousläheteistä työntekijöitä?	16
3.1 Alustatalouslähettien oikeusasemaan liittyvät ennakkopäätökset.....	16
3.2 Päätösten vahvuuteen vaikuttavat tekijät	17
3.2.1 Päätösten prejudikaattiasema ja oikeusohjeet.....	17
3.2.2 Tapausten samuus	19
3.2.3 Päätöksenantajan auktoriteetti ja äänestyksen merkitys	20
3.2.4 Muodostuva oikeustila ja tulevan sääntelyn vaikutus siihen.....	21
3.3 Miten ennakkopäätökset ovat vaikuttaneet lähettien oikeusasemaan	23
4 Johtopäätöksiä ja yhteenveto	25

Lähteet

Kirjallisuus

- Aarnio, Aulis, Tulkinnan taito – ajatuksia oikeudesta, oikeustieteestä ja yhteiskunnasta. WSOY 2006.
- Brusiin, Otto, Tuomarin harkinta normin puuttuessa. Suomalaisen lakimiesten yhdistyksen julkaisuja 1938.
- Hakalehto, Suvianna – Huuhtanen, Joonas – Karjalainen, Katja – Kolehmainen, Antti – Laukkanen, Valtteri – Malminen, Toni – Mäki-Petäjä-Leinonen, Anna – Suhonen, Onerva-Aulikki – Turtiainen, Martti – Varis, Kaisa – Ylhäinen, Marjo – Tammenlehto, Laura - Weckström, Katja – Niemi, Matti Ilmari, Yksityisoikeus: käsitteet, periaatteet ja tulkintatraditio. Edita Lakitieto Oy 2024.
- Husa, Jaakko, Tuomioistuinratkaisut oikeuslähteenä – oikeuslähdeoppi ja oikeusyhteisön kulttuurinen identiteetti. Lakimies 7–8/2020, s. 972–992.
- Kuusi Kai, Mitä sosiaaliturvan muutoksenhauille pitäisi tehdä? Defensor Legis 5/2013, s. 893–900.
- Lasok, Paul, Precedent in EU Law – A Practitioner’s View. International Journal of Language & Law 13/2024, s. 8–27. (www.languageandlaw.eu)
- Launiala, Mika, Hallintolainkäytön ennakkopäätösjärjestelmä. Edilex-sarja 2017/44, 31.10.2017 [www.edilex.fi/artikkelit/18217]
- Launiala, Mika, Korkeimman oikeuden ennakkopäätösjärjestelmä. Alma Talent 2020.
- Myrsky, Matti, Ennakkopäätökset verotuksessa. Talentum Media Oy 2011.
- Mäenpää, Olli, Hallintoprosessioikeus. Alma Talent Oy 2007.
- Mäenpää, Olli, Hallinto-oikeus. 3., uudistettu painos. Oikeuden perusteokset -sarja. Alma Talent 2023. (Päivitetty 15.12.2025, saatavilla verkkokirjahyllyssä: verkkokirjahylly.almatalent.fi)
- Mäenpää, Olli, Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Hallintoprosessioikeuden perusteet. 2. uudistettu painos. Alma Insights 2025.
- Mähönen, Jukka, Taloustiede lain tulkinnassa. Lakimies 1/2004 s. 49–64.
- Rosin, Annika – Vuorinen Jarkko – Koskinen, Seppo – Urho, Matti: Alustatalouden itsensätyöllistäjät työ- ja kilpailuoikeudessa. Teoksessa Päläs, Jenna – Määttä, Kalle (toim.): Jakamistalousjuridiikan käsikirja. Alma Talent 2019, s. 43–86.

Savola, Pekka, Korkein hallinto-oikeus katsoi Wolt ruokalähettiläiden tekemän työtä työsuhteessa eikä itsenäisinä yrittäjinä (KHO:2025:41). Edilex prejudikaattipalsta 6.6.2025.

Tolonen, Hannu, Oikeuslähdeoppi. WSOY Lakitieto 2003.

Tuori, Kaarlo, Oikeusjärjestys ja oikeudelliset käytännöt. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut 2013.

Virallislähteet

HE 230/2014 Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta.

Komission vaikutusten arviointi SWD/2021/397.

Internetlähteet

Helsingin sanomat, KHO hylkäsi Woltin hakemuksen: Lähetit ovat työsuhteessa.

<https://www.hs.fi/visio/art-2000011890040.html> (Luettu 11.4.2026).

Helsingin sanomat, Wolt hakee KHO:n ”lähetit ovat työntekijöitä” – päätöksen purkua.

<https://www.hs.fi/talous/art-2000011468417.html> (Luettu 11.4.2026).

Helsingin sanomat, Wolt rekrytoi sata lähettiä työntekijöiksi, PAM arvostelee

”kasvojenpesupuuhaksi”. <https://www.hs.fi/talous/art-2000011543240.html> (Luettu 11.4.2026).

KHO Päätösten julkaisukäytäntö 2.4.2024 ja päätösten julkaisuohje 13.12.2021.

<https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/julkaisuohje.html> (Luettu 17.2.2026).

Vakuutusosoikeuden toimintakertomus 2025.

https://www.vakuutusosoikeus.fi/material/sites/vakuutusosoikeus/vako/q52socj5f/Toimintakertomus_vuodelta_2025.pdf (Luettu 11.4.2026).

Vakuutusosoikeuden työjärjestys 16.12.2022.

https://vakuutusosoikeus.fi/material/collections/20221216124147/HoiLvXAhT/Vakuutusosoikeuden_tyojarjestys.pdf (Luettu 16.2.2026).

Vakuutusosoikeuden verkkosivut, asian ratkaiseminen ja ratkaisukokoonpanot.

https://www.vakuutusosoikeus.fi/fi/index/muutoksenhakijalle/istunnot_0.html (Luettu 11.4.2026).

Valtioneuvoston verkkosivut, Alustatyödirektiivin hankeikkuna.

<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=TEM092:00/2024> (Luettu 27.4.2026).

Uberin verkkosivut.

uber.com/fi/newsroom/history (Luettu 22.2.2026).

Woltin verkkosivut.

press.wolt.com/fi-FI/about (Luettu 22.2.2026).

Oikeustapaukset

KHO:2018:178

KHO:2025:41

VakO 1802/2022

VakO 2205/2022

C-692/19, ECLI:EU:C:2020:288, Yodel Delivery Network.

Lyhenteet

AVI	Aluehallintovirasto
EU	Euroopan unioni
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
HE	hallituksen esitys
HO	hallinto-oikeus
HOL	laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)
KHO	korkein hallinto-oikeus
KKO	korkein oikeus
SWD	Euroopan komission valmisteluasiakirja
TELK	työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta
Vako	vakuutus-oikeus

1 Johdanto

1.1 Tutkielman tausta

Ennakkopäätösjärjestelmän eli prejudikatuurin tehtävänä on täydentää säädettyä oikeutta ja tuottaa oikeudenkäyttöä ohjaavia prejudikaattinormeja. Hallintoprosessin ennakkopäätöksellä prejudikaattituomioistuin pyrkii ohjaamaan hallintopäätösten tekemistä ja alempien muutoksenhakuelinten ratkaisulinjaa. Oikeuslähdeopissa ennakkopäätökset sijoittuvat heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin ja ohjaavat oikeudenkäyttöä. Tilanteessa, jossa sääntelyä ei vielä ole, prejudikatuurilla voidaan kuitenkin katsoa olevan myös oikeutta luova vaikutus.¹

Nykyisessä nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa ennakkopäätökset toimivat osaltaan sääntelyn vanhenemiskiirteen paikkaajina ja niiden painoarvo on siksi lisääntynyt. Tuomioistuimet toimivat ratkaisupakon alla ja muokkaavat oikeustilaa ottamalla kantaa myös sellaisiin ongelmiin, joita sääntely ei vielä tunnista. Päätösten oikeutta ohjaava vaikutus on kuitenkin rajallinen, sillä prejudikaatilla voidaan ottaa kantaa vain käsittelyssä olevan tapauksen oikeudelliseen ongelmaan. Tuomioistuin ei voi antaa yksittäistä tapausta laajempaa oikeusohjetta, jotta se ei syyllistyisi lainsäädäntövallan omimiseen itselleen.²

Alustataloudella tarkoitetaan taloudellista toimintaa, jossa palveluita tai muita hyödykkeitä välitetään digitaalisen alustan avulla. Alustataloudessa työskentelevien lähettien työoikeudellisesta asemasta ei kuitenkaan ole yksiselitteistä tulkintaa. Tulkinnan tekemisen vaikeutta selittää alustataloudelle ominainen työn tekemisen tapa, josta löytyy sekä työoikeudellisesti tavanomaiseen työsuhteeseen liitettäviä tunnusmerkkejä että yrittäjyyteen viittaavia piirteitä. Koska kotimainen työoikeutemme on rakentunut lähtökohdalle, jossa työntekijä tekee työtä toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa, kokoaikaisesti ja tavanomaisesti työnantajan tiloissa tai muutoin työnantajan valvonnan alaisena³ nojaa oikeustila alustatalouden toimijoiden työoikeudellisen aseman osalta toistaiseksi vahvasti prejudikatuurille.

---

¹ Launiala 2017, s.1, Tuori 2013, s. 45.

² Launiala 2017, s. 9.

³ Rosin ym. 2019, s. 46.

Euroopan komission vuonna 2021 tekemässä vaikutuksenarvioinnissa todettiin, että EU:ssa on yli 500 työtä välittävää digitaalista alustaa ja että ala työllistää yli 28 miljoonaa ihmistä. Määrän arvioitiin olevan 43 miljoonaa vuoteen 2025 mennessä.⁴ Vaikka tämänhetkisestä tilanteesta ei ole saatavilla täsmällisiä tilastoja, on selvää, että kyseessä on merkittävä, koko EU:n laajuinen työmarkkinailmiö.

Alustatalouden lähettien työoikeudellisesta asemasta on annettu hiljattain kolme ennakkopäätöstä. Korkein hallinto-oikeus (myöhemmin KHO) antoi toukokuussa 2025 ennakkopäätöksen KHO 2025:41, jonka oikeusohjeen mukaan alustatalouden ruokalähetit tekevät työtä työsuhteessa. Vakuutus-oikeus (myöhemmin VakO) on vuonna 2024 antanut asiasta kaksi ennakkopäätöstä, joista toisessa se katsoi lähetin toimineen työsuhteessa, ja toisessa lähetin toimineen yrittäjänä. Kaikissa tapauksissa varsinainen oikeudellinen ongelma on liittynyt johonkin muuhun hallinto-oikeudelliseen kysymykseen ja lähetin työsuhteellinen asema on tullut selvittää tuon kysymyksen ennakkokysymyksenä. Siksi annetuilla prejudikaattinormeilla ei ole ollut ko. tilanteissa osapuolia sitovia vaikutuksia. Oikeusohjeiden käytännön vaikutukset ovat siis jääneet jokseenkin epäselviksi, eikä näkemys lähettien työntekijästatuksesta ole, ainakaan vielä, tehnyt läheteistä työntekijöitä.

1.2 Tutkimusasetelma

Analysoin tässä tutkimuksessa hallintoprosessin ennakkopäätösten oikeutta ohjaavaa vaikutusta. Lähtökohtana on, ettei oikeutta ohjaava vaikutus määräydy pelkästään ennakkopäätösten muodollisen aseman perusteella, vaan siihen vaikuttavat useat tekijät. Selvitän erityisesti, mitkä seikat vaikuttavat ennakkopäätösten vahvuuteen ja miksi kaikki ennakkopäätökset eivät ohjaa oikeutta yhtä tehokkaasti.

Tutkimuksen keskeinen oikeudellinen jännite liittyy hallintoprosessin ennakkopäätösten normatiivisen aseman ja niiden tosiasiallisen ohjausvaikutuksen väliseen ristiriitaan. Ennakkopäätöksillä on oikeuslähdeopissa oikeutta ohjaava rooli ja niiden odotetaan yhtenäistävän oikeuskäytäntöä. Tässä tutkielmassa tarkasteltavat alustatalouslähetejä

---

⁴ Alustatalouden merkittävä laajentuminen on tapahtunut viimeisen 10-15 vuoden aikana. Katso Uberin ja Woltin perustamishistoriasta uber.com ja wolt.com.

koskevat ratkaisut kuitenkin osoittavat, että ennakkopäätösten oikeutta ohjaava vaikutus, voi käytännössä jäädä myös heikoksi. Tutkimuksessa selvitän, mistä tämä ristiriita johtuu.

Kirjoitus jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä selvitän ennakkopäätöksiä oikeusohjeena ja ennakkopäätösten oikeutta ohjaavan vaikutuksen teoreettista taustaa. Tässä osuudessa vastaan teorian avulla tutkimuskysymyksiin: miten hallintoprosessin ennakkopäätökset ohjaavat oikeudenkäyttöä ja mihin ennakkopäätösten oikeutta ohjaavan vaikutuksen tehokkuus perustuu? Kirjoituksen toisessa osassa analysoin asiaa alustatalouslähettien työoikeudellista asemaa koskevien ennakkopäätösten avulla. Tutkimuskysymyksenäni tässä osuudessa ovat: miksi alustatalouslähettien oikeudellisesta asemasta annetut ennakkopäätökset eivät ole tehneet läheteistä työntekijöitä ja minkälaisia käytännön vaikutuksia annetuilla päätöksillä on ollut? Oikeustapauksina analysoin KHO:n ennakkopäätöstä KHO 2025:41 ja VakO:n samaan aiheeseen liittyviä ennakkopäätöksiä VakO 1802:2022 ja VakO 2205:2022. Selvitän kirjoituksen ensimmäisen osan teoriaan pohjautuen, mistä tekijöistä näiden ennakkopäätösten vahvuus muodostuu ja miten ne vaikuttavat oikeustilaan.

Tutkimusmetodi on lainopillinen. Ennakkopäätösten oikeuslähdeopillista asemaa selvittäessäni tukeudun oikeuslähdeoppia käsittelevään kirjallisuuteen. Ennakkopäätösten oikeutta ohjaavia tekijöitä selvittäessäni käytän lähteinä pääosin hallinto- ja prosessioikeudellista, ennakkopäätöksiä koskevaa kirjallisuutta. Lakien osalta keskeisiä lähteitä ovat perustuslaki (731/1999), hallintolaki (434/2003) ja laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019). Asian aineellisen osuuden kannalta keskeisiä lakeja ovat työsopimuslaki (55/2001) ja työaikalaki (872/2019).

Tutkimuksen rajaus on prosessioikeudellinen, joten aineellista lakia käsitellään vain siltä osin kuin se on tarpeellista tutkimuskysymysten kannalta. Tarkastelu rajautuu nimenomaan hallintoprosessiin, koska analysoitavat ennakkopäätökset liittyvät hallintolainkäyttöön ja koska hallintolainkäytön erityispiirteet, kuten viranomaislähtöisyys ja kontrollifunktio, vaikuttavat ennakkopäätösten ohjaavaan vaikutukseen siviili- tai rikosprosessista eriävällä tavalla. Tutkimuskysymykset ja analyysi on rakennettu tämän rajauksen varaan, eikä tutkimuksessa pyritä tekemään yleispäteviä, kaikkia prosessilajeja koskevia johtopäätöksiä.

Tutkimusaiheella on erityinen merkitys nimenomaan hallintolainkäytön näkökulmasta. Hallintoprosessissa muutoksenhaun kohteena olevan asian käsittelyn merkitys ei rajaudu ainoastaan kyseessä olevaan yksittäiseen tilanteeseen vaan sen tarkoituksena on myös ohjata viranomaistoimintaa ja varmistaa hallinnon lainmukaisuus. Ennakkopäätösten ohjaavalla vaikutuksella on samalla keskeinen rooli oikeusvarmuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle hallinnossa. Mikäli ennakkopäätökset eivät ohjaa hallintolainkäyttöä tehokkaasti, voi seurauksena olla epäyhtenäinen viranomaiskäytäntö ja heikentynyt oikeusvarmuus.

Tämän ON-tutkielman pohjalla on keväällä 2026 Oikeudenkäynti hallintoasioissa - erikoistumisjaksolla yhdessä Anu Gladin kanssa kirjoittamani seminaarityö Ennakkopäätöksen KHO:2025:41 vaikutuksesta oikeusvarmuuteen ja sopimusosapuolten oikeusasemaan.

2 Ennakkopäätöksiin liittyvää teoriaa

2.1 Ennakkopäätökset hallintoprosessissa

Hallintoprosessissa käsitellään hallintopäätöksiin liittyvää muutoksenhakua. Se on osa prosessioikeutta, kuten riita-asioita käsittelevä siviiliprosessi ja rikosasioita käsittelevä rikosprosessikin, mutta siihen liittyy joitakin piirteitä, jotka ovat ominaisia vain hallintoprosessille. Ehkä merkittävin ero liittyy muutoksenhakuelimiin ja tuomioistuimiin. Siinä missä riita- ja rikosprosessissa asiaa käsitellään ensin käräjäoikeudessa, hallintoprosessissa ensimmäisinä muutoksenhakuasteina toimivat paitsi hallinto-oikeudet myös erilaiset lautakuntatyypiset valituselimet, jotka ovat erikoistuneet juuri tietyn tyyppisten hallintopäätösten muutoksenhakuun.⁵

Ylimpinä muutoksenhakueliminä hallintoprosessissa toimivat vakuutus-oikeus (myöhemmin VakO) ja korkein hallinto-oikeus (myöhemmin KHO). Muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön voi valittaa siitä edelleen VakOon. Mikäli kyseessä on hallintopäätös, jonka osalta ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimii hallinto-oikeus (myöhemmin HO), valitetaan sen tekemästä päätöksestä edelleen KHO:n. Merkittävää tässä prosessiin liittyvässä erossa on se, että näistä kahdesta hallintoprosessin korkeimmasta muutoksenhakuelimestä ainoastaan KHO on, korkeimman oikeuden (myöhemmin KKO) lisäksi, perustuslain (731/1999) 3 §:n mukainen ylintä tuomiovaltaa käyttävä tuomioistuin. Tästä huolimatta KHO:n lisäksi myös VakO antaa ratkaisemistaan tapauksista, ennakkopäätöksiä, joilla se pyrkii suuntaamaan alempien muutostenhakuelinten ratkaisulinjaa ja ohjaamaan hallintopäätösten tekemistä.

Ennakkopäätösten antaminen liittyy hallintolainkäytössä olennaisesti prosessin yhteiskunnallisiin tehtäviin, joista ensisijaisena voidaan pitää kontrollifunktiota eli hallintoviranomaisen antaman päätöksen oikeellisuuden kontrollointia. Päätösten ja viranomaisten toiminnan oikeellisuutta kontrolloimalla huolehditaan samalla myös muutoksenhakijan oikeussuojasta. Kontrollifunktion tehokas toteutuminen edellyttää, että tuomioistuin pyrkii tarkoituksellisesti, virheellistä päätöstä oikaistessaan, estämään uusien virheiden syntymisen vastaavissa tilanteissa. Tätä voidaan kutsua ennakkopäätösten prospektiiviseksi funktioksi. Tulevien virheiden estämiseksi ratkaisu on tarpeen muotoilla

---

⁵ www.vakuutus-oikeus.fi, vakuutus-oikeus tuomioistuimena, Kuusi 2013, s. 894.

ennakkopäätökseksi eli prejudikaatiksi ja saattaa se mahdollisimman laajasti viranomaisten ja muiden asianosaisten tietoon. Toimivaa ennakkopäätöskäytäntöä voidaan siis pitää yhtenä kontrollifunktion ja sitä kautta myös oikeussuojan tehokkaan toteutumisen edellytyksenä.⁶

2.2 Ennakkopäätös oikeusohjeena

2.2.1 Ennakkopäätös oikeuslähdeopissa

Oikeuslähdeoppi on oppi oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa käytettävistä oikeuslähteistä ja niiden keskinäisestä suhteesta. Se määrittää, mitä oikeuslähteitä ratkaisutoiminnassa tulee, saa ja voi käyttää – sekä mikä painoarvo kullakin näistä on. Oikeuslähteet jaetaan kirjallisuudessa tavallisesti kolmeen ryhmään: vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin. Edellä mainittu luokittelu perustuu Aulis Aarnion teoriaan ja on samalla myös karkea etusijajärjestys⁷. Vahvasti velvoittavat oikeuslähteet, kuten kirjoitettu laki ja tapaoikeus, ohittavat aina heikosti velvoittavat ja sallitut lähteet. Sallituista lähteistä johdettujen painavien argumenttien ja heikosti velvoittavien oikeuslähteiden etusijajärjestys sen sijaan ei ole aina aivan selvä, vaikka lähtökohtaisesti heikosti velvoittavat oikeuslähteet ovatkin sallittuja oikeuslähteitä vahvempia.⁸

Edellä kuvattua normatiivista oikeuslähdeoppia on myös kritisoitu. Kritiikki on kohdistunut erityisesti siihen, ettei pohjoismaissa vallitseva oikeuslähdeoppi huomioi riittävästi perusoikeuksien, Euroopan Unionin oikeuden ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden suoraan sovellettavuutta Suomen oikeuteen. Toisaalta oikeuslähdeopin heikkoutena on nähty sen kyvyttömyys huomioida riittävästi oikeusperiaatteiden roolia voimassa olevassa oikeudessa.⁹

Oikeuslähteiden luokittelusta ja niiden hierarkiasta on myös Aarnion teoriasta eroavia luokituksia. Esimerkiksi Mäenpää jakaa oikeuslähteet oikeudellisesti sitoviin, vahvasti

---

⁶ Launiala 2017, s. 4.

⁷ Aarnio 2006, s. 292-293, Tolonen 2003, s. 22.

⁸ Tuori 2013, s. 44.

⁹ Mähönen 2004, s. 51

ohjaaviin ja sallittuihin.¹⁰ Ajatus oikeuslähteiden hierarkiasta luokituksen takana on kuitenkin sama kuin Aarniolla. Ensimmäisessä luokassa olevat oikeuslähteet ovat velvoittavia, ja niiden noudattamatta jättäminen voisi johtaa päätöksen kumoamiseen oikeusvirheen perusteella. Toisessa ja kolmannessa luokassa olevien oikeuslähteiden vaikutus on ensimmäisiä heikompaa. Näihin luokkiin asetettujen oikeuslähteiden keskinäisestä hierarkiasta on esitetty erilaisia näkemyksiä.

Tuomioistuinten ennakkopäätökset sijoittuvat edellä kuvatussa luokituksessa pääsääntöisesti keskimmäiseen eli vahvasti ohjaavien tai heikosti velvoittavien oikeuslähteiden luokkaan¹¹. Poikkeuksen tekevät EU:n oikeuskäytäntö ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, jotka sijoittuvat EU:n oikeutta sovellettaessa tai ihmisoikeussopimusta tulkittaessa sitoviin oikeuslähteisiin.¹²

Laajan tulkinnan mukaan ennakkopäätökseksi voidaan luokitella sellainen tuomioistuimen ratkaisu, joka sisältää muuta oikeudenkäyttöä samankaltaisissa tilanteissa ohjaavan prejudikaattinormin. Tämän tulkinnan mukaan mikä tahansa tuomioistuimen ratkaisu voi saada arvoa ennakkopäätöksenä.¹³ Suppeamman määritelmän mukaan ennakkopäätökseksi voidaan katsoa ainoastaan ylimmän tuomioistuimen ratkaisu, jonka perustelut sisältävät sellaisen oikeusohjeen (ratio decidendi), jonka tarkoitus on ohjata lain myöhempää soveltamista vastaavissa tilanteissa. Suppeammassa määritelmässä merkittävää on nimenomaan ylimmän tuomioistuimen rooli päätöksen antajana ja ratkaisun merkitys oikeudenkäytölle. Korkeimman hallinto-oikeuden päätösten osalta merkittävänä on pidetty myös ratkaisun julkaisemista ennakkopäätöksenä.¹⁴

2.2.2 Ennakkopäätösten tarpeellisuudesta

Ennakkopäätökset ovat osa oikeuskäytäntöä, joka muodostuu, kun tuomioistuimet ratkaisevat niiden eteen tulevia ongelmia. Tuomioistuimella on ratkaisupakko, joten sen on kyettävä ratkaisemaan tapaukset voimassa olevaa lakia tulkitsemalla riippumatta siitä, onko vastaavia

---

¹⁰ Mäenpää 2023, s. 111.

¹¹ Tuori 2013, s.45, Mäenpää 2023, s.111.

¹² Mäenpää 2023, s. 111.

¹³ Mäenpää 2023, s.111.

¹⁴ Tuori 2013, s.45.

tapauksia ratkaistu aikaisemmin tai löytyykö kyseiseen tilanteeseen sanamuodoltaan juuri sopivaa oikeusnormia.

Tuomioistuimet luovat tapauksia ratkaistessaan oikeuskäytäntöä myös sellaisille yhteiskunnan toiminnan alueille, joiden osalta lainsäätäjällä ei ole vielä ehtinyt, tai esimerkiksi poliittisista syistä kyennyt, ratkaisemaan niihin liittyviä ongelmia. Ennakkopäätösten merkitys onkin yhteiskunnan nopean kehitystahdin vuoksi kasvanut, ja samalla harkintavallan käytön painopiste on siirtynyt aikaisempaa voimakkaammin lainsäätäjältä tuomioistuimille. Painopisteen siirtämistä voidaan pitää osittain välttämättömänä, jotta lainsäätäjällä ei olisi säädösten osalta tietynlaisessa jatkuvassa vanhenemiskiarteessä.¹⁵

Matti Myrsky on mallintanut ennakkopäätösten suhdetta olemassa olevaan oikeuskäytäntöön jakamalla ennakkopäätökset neljään luokkaan:

1. Ratkaistessaan ongelmaa, johon liittyen oikeuskäytännössä ei ole vielä vakiintunutta kantaa, tai johon liittyen ei vielä ole olemassa säännöstä, tuomioistuin luo uutta oikeutta. Tällöin kyseessä on *oikeutta luova ennakkopäätös*.
2. *Aikaisempaa kantaa vahvistava ennakkopäätös* voidaan antaa tilanteessa, jossa aikaisemmasta ennakkopäätöksestä on jo kulunut pidempi aika tai jos aikaisempi ennakkopäätös on saanut osakseen arvostelua tai oikeuskäytäntö on ennakkopäätöksen jälkeen alkanut alemmissa oikeusasteissa kirjavoitua.
3. Tilanteessa, jossa ennakkopäätöstuomioistuin muuttaa aikaisempaa prejudikatiivista kantaansa, annetaan *aikaisemman kannan vastainen ennakkopäätös*. Tällainen päätös annetaan yleensä tuomioistuimen vahvennetussa kokoonpanossa. Ennakkopäätöksen tarkoituksena on tällöin muuttaa oikeustilaa.
4. *Aikaisempaa kantaa kehittävästä* ja samalla muuttavasta ennakkopäätöksestä on kyse silloin, kun päätöksellä esimerkiksi kehitetään käsitteistöä. Tällainen tapaus on esimerkki siitä, että oikeuskäytännön kehittäminen ei samalla välttämättä muuta oikeustilaa.¹⁶

---

¹⁵ Tolonen 2003, s. 124. Launiala 2017, s. 2.

¹⁶ Myrsky 2011, s. 145 - 148. Launiala 2017, s.14.

Kaikkiin tuomioistuinten ratkaisuihin, myös ennakkopäätöksiin, sisältyy kaksi puolta: löytämisyhteys ja perusteluyhteys. Löytämisyhteydellä tarkoitetaan yksinkertaistetusti kuvattuna sitä ajattelullista prosessia, jonka avulla ratkaisuun on päästy, ja perusteluyhteydellä sitä, millä tavalla ratkaisu perustellaan muille. Oikeusvaltiossa toimivan tuomioistuimen tehtävänä on löytää ratkaisu, jonka se voi perustella. Käytännössä juuri näistä perusteluista muodostuu oikeuskäytäntö, jolla itsessään on myös oikeutta luova vaikutus.¹⁷

2.2.3 Prejudikaattinormin tunnistamisesta ja ratkaisun soveltamisesta

Jotta annettua ennakkopäätöstä voitaisiin hyödyntää lain tulkinnan ohjaamiseen, tulee tapauksesta paikantaa sen sisältämä merkityksellinen oikeusohje (ratio decidendi). Tätä varten ratkaisu on paloitteltava osiin ja analysoitava. Oikeusohje eli prejudikaattinormi löytyy tapauksen perusteluista. Ennakkopäätöksen ratkaisuseloste sisältää tiivistelmän, jossa viitataan niihin oikeudellisiin kysymyksiin, joihin ratkaisun ennakkopäätösmerkitys liittyy. Vaikka tiivistelmä ohjaa merkityksellisen oikeusohjeen äärelle, ei se kuitenkaan itsessään sisällä oikeusohjetta, joka tulee etsiä perusteluista.¹⁸

Ennakkopäätöksen oikeusohjetta sovellettaessa tulee huomioida, että se on kirjoitettu yhden tapauksen faktuaaliseen tosiseikastoon perustuen ja sidottu juuri siihen tapaukseen, kun taas esimerkiksi lain säädökset on kirjoitettu yleiseen ja abstraktiin muotoon.¹⁹ Ennakkopäätöksen oikeusohjeesta onkin sen merkitystä selvittäessä, ensin muodostettava yleinen normi. Kun ennakkopäätöksen oikeusohjetta sovelletaan toista tapausta ratkaistaessa, olennaista on tapausten oikeustositseikkojen samuus. Ennakkopäätös voi ohjata lain soveltamista vain tilanteissa, jotka ovat samanlaisia tai riittävän samankaltaisia keskenään.²⁰

Samanlaisuutta selvittäessä on analysoitava ennakkopäätöksen ratkaisuselosteesta löytyviä faktoja ja tutkittava, mitkä niistä ovat olleet merkityksellisiä ratkaisulle. Ratkaisun perusteluista tulisi ilmetä, mitä faktoja tuomioistuin on pitänyt merkittävänä. Samanlaisuuden osalta on merkittävää erityisesti yhteneväisyys ratio decidencin osalta.²¹ Tapaukset eivät

---

¹⁷ Tolonen 2003, s. 119 – 120.

¹⁸ Launiala 2017, s. 16. Launiala 2020, 6.2 Yleiset tulkintasäännöt ja ennakkopäätökset.

¹⁹ Myrsky 2011, s. 112.

²⁰ Launiala 2017, s. 16.

²¹ Myrsky 2011, s. 155 – 156.

useinkaan ole täysin identtisiä, mutta oikeudellisesti merkityksellisten seikkojen osalta yhteneväisyyksien löytyminen on todennäköisempää.

2.2.4 Ennakkopäätöksen julkaisemisen merkityksestä

Jotta ennakkopäätös ohjaisi oikeudenkäyttöä tehokkaasti, on se saatettava mahdollisimman laajasti asianosaisten tietoon. KHO julkaisee vuosittain osan ratkaisuistaan verkkosivuillaan. Julkaistavista päätöksistä osa on ennakkopäätöksiä ja osa muita päätöksiä. Ennakkopäätöksinä julkaistaan ratkaisuja, joilla katsotaan olevan merkitystä lain soveltamiselle vastaavissa tilanteissa tai joilla on yleistä merkitystä. Muina julkaistavina päätöksinä julkaistaan ratkaisuja, joiden KHO arvioi kiinnostavan yleisesti, vaikka niihin ei sinänsä sisällykään erityistä laintulkinnallista ohjetta. Ratkaisun julkaisupäätös tehdään asian ratkaisukokoonpanossa, erikseen määriteltyihin kriteereihin nojaten. Kokoonpano valmistelee julkaistaviin tapauksiin myös oikeudellisen ohjeen sisältävän ratkaisuselosteen.²²

Korkeimman hallinto-oikeuden päätösten asema ennakkopäätöksinä on viime vuosina vahvistunut, kun valituslupajärjestelmän käyttöä laajennettiin hallintoprosessilain (HOL 808/2019) uudistuksessa vuonna 2020. Lain esitöissä valituslupajärjestelmän laajentamisen tarvetta perusteltiin korkeimman hallinto-oikeuden entistä paremmalla mahdollisuudella keskittyä ratkaisuihinsa tärkeisiin oikeuskysymyksiin ja oikeuskäytännön yhtenäisyyttä tukevien linjausten antamiseen²³. Korkeimman hallinto-oikeuden oikeutta ohjaavan roolin vahvistamiseen on pyritty myös päätösten nimenmuutoksella, kun aikaisemmin vuosikirjapäätöksiksi kutsuttuja ratkaisuja alettiin 1.4.2024 alkaen kutsua ennakkopäätöksiksi. Samalla korkeimpien oikeuksien päätösten nimittämistapa yhtenäistyi.²⁴

---

²² <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/julkaisuohje.html>.

²³ HE 230/2014, kohta 4.2.

²⁴ KHO päätösten julkaisuohje, <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/julkaisuohje.html>.

2.3 Ennakkopäätöksen velvoittavuudesta

2.3.1 Perusteita ennakkopäätöksen velvoittavuudelle

Heikosti velvoittavat oikeuslähteet on otettava ratkaisussa huomioon, jos niiden huomioimiselle ei ole vahvoja vasta-argumentteja.²⁵ Ennakkopäätöksen prejudikaattinormilla on tähän perustuen presumptiivinen sitovuus ja halutessaan poiketa normista on tuomarin esitettävä poikkeamiselle pätevä peruste²⁶. Tilanteessa, jossa ennakkopäätöksen prejudikaattinormi muodostuu laiksi säädetyn normiston puuttuessa tapaoikeudeksi, voidaan sen katsoa olevan jopa vahvasti velvoittava oikeuslähde²⁷. Tällöin annetulla prejudikaattinormilla on samalla oikeutta luova tehtävä, eikä tilanne ole vallan kolmijaon kannalta ihanteellinen. Suomessa lainsäädäntövalta kuuluu eduskunnalle ja tuomioistuimen ensisijaisena tehtävänä on tulkita normeja lainsäätäjän antaman harkintavallan puitteissa. Ennakkopäätöstuomioistuin voi antaa ainoastaan sellaisen prejudikaattinormin, joka on sidoksissa ratkaistavaan tapaukseen ja sen tosiseikkoihin. Näin toimimalla se ei ajaudu institutionaalisen tehtävänsä ulkopuolelle.²⁸

Kansainvälisesti vertailtuna ennakkopäätösten velvoittavuus eri maissa vaihtelee. Common law -maissa ennakkopäätöksillä on vahva velvoittavuus, joka perustuu stare decisis -oppiin. Mannermaisissa järjestelmissä ennakkopäätöksen velvoittavuus vaihtelee teoriassa vahvan velvoittavuuden ja kielletyn oikeuslähteen välillä.²⁹ EU-tuomioistuimessa (Court of Justice of the European Union) sen antamia ennakkopäätöksiä ei pääsääntöisesti pidetä itsenäisinä oikeuslähteinä, vaan niitä tulkitaan osana oikeuskäytäntönä ja esimerkkinä lain soveltamisesta. Asiasta kirjoittaneen Paul Lasokin mukaan EU-tuomioistuin ei ole sidottu aiempiin ratkaisuihinsa, vaan niiden painoarvo riippuu perusteluista ja soveltuvuudesta tapaukseen.³⁰

---

²⁵ Tuori 2013, s. 45.

²⁶ Launiala 2017, s. 8.

²⁷ Launiala 2017, s. 8. Tolonen 2003, s. 144

²⁸ Launiala 2017, s. 9.

²⁹ Launiala 2017, s. 6. Husa 2020, s. 973–974.

³⁰ Lasok 2024, s. 11–12.

Vaikka ennakkopäätöksillä ei Suomessa olekaan muodollista (de jure) sitovuutta, on niillä kuitenkin vahva tosiasiallinen (de facto) sitovuus.³¹ Tosiasialliseen sitovuuteen kuuluu tuomioistuimen velvoite käsitellä samanlaisia tapauksia samalla tavalla, jotta se ei loukkaisi perustuslain (731/1999) 6 §:n mukaista yhdenvertaisuuden periaatetta. Mikäli tuomioistuin poikkeaisi samanlaisessa tapauksessa linjastaan, tulisi sen perustella menettelynsä.³²

Ennakkopäätösten tosiasiallinen sitovuus voi koskea tuomioistuimia joko horisontaalisesti tai vertikaalisesti. Vertikaalisella sitovuudella tarkoitetaan alemman tuomioistuimen velvoitetta huomioida ennakkopäätöstuomioistuimen antama ratkaisu päätöksenteossaan.

Horisontaalisella sitovuudella taas tarkoitetaan ennakkopäätöstuomioistuimen sidonnaisuutta omiin ratkaisuihinsa, joista se on antanut ennakkopäätöksen.³³ Velvoitetta ennakkopäätösten huomioimiselle korostaa myös oikeuden johdonmukaisuuden periaate, jonka mukaan tuomioistuin ei, ilman pätevää syytä, voi poiketa omasta aikaisemmasta käytännöstään.³⁴

Hallintolainkäytössä ennakkopäätösten velvoittavuus liittyy myös oikeusvarmuuteen. Yksilön kannalta keskeisimmät oikeusvarmuuden elementit ovat luottamuksen suoja sekä oikeutettujen odotusten suoja.³⁵ Luottamuksensuoja saa oikeudellisen perustansa hallintolain (434/2003) 6 §:stä, jonka mukaan viranomaisten toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Luottamuksensuojaa saavat sellaiset odotukset, joille on löydettävissä perusteet voimassa olevasta oikeudesta, viranomaisen antamista päätöksistä tai oikeuden soveltamiskäytännöstä. Suoja ulottuu sekä olemassa olevien oikeussuhteiden pysyvyyteen että viranomaisen veloitteeseen täyttää sille kuuluvat velvollisuudet asianmukaisesti ja ennakoitavasti. Oikeutettujen odotusten piiriin kuuluu viranomaisten velvollisuus noudattaa olemassa olevaa tulkinta- ja soveltamiskäytäntöä. Yksityinen voi siten lähtökohtaisesti luottaa siihen, ettei viranomainen poikkea vakiintuneesta linjasta ilman hyväksyttävää, lainmukaista syytä.³⁶

---

³¹ Launiala 2017, s. 8

³² Tolonen 2003, s. 123.

³³ Launiala 2017, s. 6.

³⁴ Brusiiin 1938, s.178.

³⁵ Mäenpää 2007, s.1–2.

³⁶ Mäenpää 2023, kohta II, 3. Hallintotoiminnan arvot ja periaatteet, Hallinnon oikeusperiaatteet, luottamuksensuojaperiaate.

Ennakkopäätösten velvoittavuutta arvioitaessa myös prosessilajilla on merkitystä. Hallintoprosessissa ratkaisut ohjaavat ensisijaisesti viranomaisten toimintaa, eivätkä yksityisten välisiä oikeussuhteita, kuten usein on siviili- tai rikosprosessissa. Sen vuoksi hallintoprosessin ennakkopäätösten oikeutta ohjaavalla vaikutuksella on erityisen suuri merkitys oikeusvarmuudelle. Toisaalta oikeutta ohjaavaa vaikutusta arvioida välillisemmäksi kuin rikos- tai siviiliprosessissa, sillä se realisoituu yksilöille vasta viranomaispäätösten välityksellä.

2.3.2 Ennakkopäätöksen vahvuuteen vaikuttavia tekijöitä

Ennakkopäätöksen vahvuudella tarkoitetaan sitä, kuinka vahvana oikeuskäytännön kantaa voidaan pitää tiettyä asiaa koskien. Vahvuus viittaa samalla myös prejudikaatin läpäisykykyyn eli sen noudattamiseen sekä sen muutosresistenssiin eli kykyyn vastustaa muutosta.³⁷ Vahvuudella on merkitystä erityisesti silloin kun prejudikaatilla on merkittävä vaikutus taloudellisiin arvoihin ja niihin liittyviin tulevaisuudensuunnitelmiin³⁸. Kun ollaan tekemässä jotain, jolla on taloudellista merkitystä, mahdollisesti hyvinkin pitkällä aikajänteellä, on tärkeää tietää, miten lainsäädäntö suhtautuu asiaan.

Vahvuuteen vaikuttavia tekijöitä on useita. Ensinnäkin se, että päätös on annettu nimenomaisesti ennakkopäätöksenä, on merkittävää.³⁹ Myös päätöksenantajan auktoriteetilla on merkitystä päätöksen vahvuudelle. Yhtäältä auktoriteetti viittaa hierarkiaan tuomioistuinten välillä; korkeimpien ja ennakkopäätöstuomioistuimiksi perustuslaissakin määriteltyjen tuomioistuinten, KKO:n ja KHO:n, antamat ratkaisut ovat oikeuslähdeopillisesti korkeammalla tässä hierarkiassa kuin niitä alempien tuomioistuinten antamat päätökset, vaikka niiden katsottaisiinkin sisältävän oikeusohjeen. Toisaalta auktoriteettiin vaikuttaa myös se, missä kokoonpanossa tuomioistuin on tehnyt ratkaisunsa; mitä laajemmassa kokoonpanossa päätös on tehty, sitä vahvempi on sen auktoriteetti. Laajassa kokoonpanossa annetut päätökset ovat todennäköisesti perusteellisemmin arvioituja ja laajemmin perusteltuja kuin suppeampien kokoonpanojen antamat päätökset.⁴⁰

---

³⁷ Launiala 2017, s. 17.

³⁸ Myrsky 2011, s. 131.

³⁹ Launiala 2017, s. 17.

⁴⁰ Launiala 2020, luku 7.2.2.

Ratkaisukokoonpanoilla voidaan myös katsoa olevan keskinäinen hierarkia siten, että suppeamman kokoonpanon päätöksellä ei voida muuttaa laajemmalla kokoonpanolla tehtyä aikaisempaa ennakkopäätöstä. Tästä asiasta ei tosin ole nimenomaisia kirjoitettuja säännöksiä, vaan kyseessä on enemmänkin periaatteellinen ohje.⁴¹

Hallintoprosessissa KHO voi tehdä ratkaisun, muussa kuin valituslupaa koskevassa asiassa, viisijäsenisessä kokoonpanossa, periaatteellisesti tärkeässä asiassa vähintään seitsemän tuomarin kokoonpanossa tai kaikista tuomareista koostuvassa täysistunnossa eri plenumissa. Vakuutusoikeus on päätösvaltainen yksi-, kaksi-, kolme- tai viisijäsenisenä. Jos asialla katsotaan olevan periaatteellista merkitystä lain soveltamisen kannalta, se voidaan siirtää käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa istunnossa. Täysistuntoon siirtämisestä päätöksen tekee ylituomari ja vahvennettuun istuntoon siirtämisestä joko ylituomari tai osaston johtaja. Täysistuntoon osallistuvat ylituomarin lisäksi vakinaiset vakuutusoikeustuomarit ja asiaa aikaisemmin käsitelleet jäsenet. Vahvennettuun istuntoon osallistuvat joko ylituomari tai osaston johtaja, muut asiaa aikaisemmin käsitelleet jäsenet ja samalla osastolla toimivat vakuutusoikeustuomarit. Asiaa aikaisemmin käsitelleisiin jäseniin saattaa kuulua myös lääkärijäsen, työoloja- tai yritystoimintaa tuntevia jäseniä tai sotilasvamma-asioita tunteva jäsen.⁴²

Myös sillä, onko useamman tuomarin kokoonpanossa tehty päätös syntynyt yksimielisesti vai onko siitä äänestetty sekä sillä, mitä päätöksen osaa mahdollinen eriävä mielipide koskee, on merkitystä päätöksen vahvuudelle. Äänestysratkaisussa enemmistön kanta voittaa ja juttu ratkaistaan sen mukaisena. Ratkaisukokoonpanon jäsenten on äänestyksessä otettava kantaa sekä asian lopputulokseen että sen perusteluihin. Perusteluihin liittyvät eriävät kannanotot voivat olla erityisen merkitseviä päätöksen vahvuuden kannalta, mikäli ne liittyvät ratio decidendi perusteluihin. Yleisesti voitaneen myös ajatella, että tuomioistuimen on helpompi muuttaa kantaansa, mikäli asiasta on aikaisemmin äänestetty. Toistuvat äänestykset johonkin asiaan liittyen voivat toisaalta myös ennakoida kannanmuutosta.⁴³

---

⁴¹ Myrsky 2011, s. 131.

⁴² VakO:n verkkosivut, Asian ratkaiseminen ja ratkaisukokoonpanot. Vakuutusoikeuden toimintakertomus 2025, s. 13.

⁴³ Myrsky 2011, s. 137–141.

Ennakkopäätöksen iällä ei ole suoraa vaikutusta sen vahvuuteen, mutta mitä vanhemmasta päätöksestä on kyse, sitä kriittisemmin sen ennakkopäätösarvoa on syytä tarkastella.

Ennakkopäätöksen oikeusohje voi vanhentua esimerkiksi silloin, jos sen alueelle tulee uutta lainsäädäntöä.⁴⁴ Ennakkopäätöksen oikeusohjeen osalta merkitystä on myös sillä, onko kyse yksittäisestä tapauksesta, jossa oikeusohje on annettu vai sarjasta oikeustapauksia, joissa otetaan kantaa samaan ongelmaan.

Perusteluiden osalta merkityksellisintä on se, kuinka laajoina ja vakuuttavina ne on annettu. Koska ennakkopäätöksen painoarvo muodostuu lopulta sen mukaan, kuinka halukkaita muut ovat sitä noudattamaan, on sen perusteluilla suora vaikutus painoarvoon. Vakuuttavasti ja laajasti perusteltu ennakkopäätös on hyväksyttävämpi ja sen vuoksi sitä noudatetaan helpommin. Kritiikille alttiit ennakkopäätösten perustelut sen sijaan kannustavat etsimään poikkeuksia päätöksen noudattamiselle.⁴⁵

Edellä mainituista vahvuuteen vaikuttavista tekijöistä voidaan yleisesti todeta, ettei niitä voida asettaa keskenään tärkeysjärjestykseen vaan kaikki tekijät yhdessä vaikuttavat.

Ennakkopäätöksen vahvuudesta riippumatta, niiden varassa olevan oikeudentilan osalta tulevaisuus on aina epävarma.⁴⁶ Asian liittyen on syytä myös pohtia milloin ja miten pitkään jokin uusi ilmiö voi olla ennakkopäätösten luoman oikeustilan varassa vai olisiko asiaan tarvetta saada lain tasoista sääntelyä.

---

⁴⁴ Myrsky 2011, s.143–144.

⁴⁵ Launiala 2020, luku 7.2.4.

⁴⁶ Myrsky 2020, s. 131.

3 Miksi ennakkopäätökset eivät ole tehneet alustatalousläheteistä työntekijöitä?

3.1 Alustatalouslähettien oikeusasemaan liittyvät ennakkopäätökset

Korkein hallinto-oikeus antoi toukokuussa 2025 ennakkopäätöksen KHO 2025:41, jonka mukaan alustatalouden ruokalähetit tekevät työtä työsuhteessa. Tapauksessa työsuojeluviranomainen (myöhemmin AVI) oli velvoittanut yrityksen (myöhemmin A Oy) pitämään työntekijäkohtaista kirjanpitoa lähettien tekemistä työtunneista ja niistä maksetuista palkkioista. Korkeimman hallinto-oikeuden tuli ratkaista, oliko AVI voinut velvoittaa A Oy:n pitämään työaikakirjanpitoa lähettien työstä. Tämän ratkaistakseen korkeimman hallinto-oikeuden tuli arvioida, täyttyivätkö työsopimuslain mukaiset työsuhteen tunnusmerkit. Päätöksessään korkein hallinto-oikeus katsoi, että lähettien työ täytti työsuhteen tunnusmerkit, mutta työaika-autonomian vuoksi työhön tullut soveltaa työaikalakia. Päätös oli äänestysratkaisu 4-1. Koska ratkaistavana ollut oikeudellinen kysymys ei suoraan koskenut työntekijäkysymystä, ei prejudikaattina annetun päätöksen oikeusohje lähettien asemasta työntekijöinä käytännössä sitonut tapauksen osapuolia.

Alustatalouden lähettien mahdollista työntekijästatusta on pohdittu KHO 2025:41 lisäksi kahdessa vuonna 2024 käsitellyssä vakuutusosoikeuden tapauksessa (VakO 1802:2022 ja VakO 2205:2022). Vakuutusosoikeus on ainoa toimivaltainen tuomioistuin ja korkein muutoksenhakuelin toimeentuloturva-asioiden muutoksenhakujärjestelmässä, muutamia tapaturma-asioihin liittyviä poikkeuksia lukuun ottamatta⁴⁷. Sen prosessia koskevat laki oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa (677/2016) sekä laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019).

Tapauksessa VakO 2205:2022 (annettu 21.5.2024) oli kyse siitä, sovelletaanko vakuutusyhtiön vakuuttamien ruokalähettien työhön työtapaturma- ja ammattitautilakia ja täyttyvätkö ruokalähettien työssä työsuhteen tunnusmerkit ja työsopimuslain mukainen työsuhteen tulkinta. Päätöksessä VakO katsoi, että A ei ollut tehnyt ruokalähetin työtään työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa työsuhteessa, eikä häneen näin ollen

---

⁴⁷ Vakuutusosoikeus, toimintakertomus 2023.

tullut soveltaa työtaturma- ja ammattitautilakia. Päätös syntyi äänestyksellä 12-2 (enemmistön perusteluiden osalta 11-1).

Tapauksessa VakO 1802:2022 (annettu 14.6.2024) oli kysymys siitä tuliko lähettiin A soveltaa työntekijän eläkelakia vai yrittäjän eläkelakia. Vakuutusosoikeus totesi, että ratkaistaessa työeläkevakuuttamisessa sovellettavaa lakia on keskeistä arvioida, täytyvätkö kaikki työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetyt työsuhteen tunnusmerkit. Vakuutusosoikeus katsoi työsuhteen tunnusmerkistön täyttyvän ja A tuli näin ollen vakuuttaa työntekijänä. Päätös oli äänestysratkaisu 11–1 (enemmistön perusteluiden osalta 10-1).

3.2 Päätösten vahvuuteen vaikuttavat tekijät

3.2.1 Päätösten prejudikaattiasema ja oikeusohjeet

Analysoitavana oleva tapaus KHO:2025:41 on korkeimman hallinto-oikeuden julkaisema ennakkopäätös. KHO on katsonut sillä olevan ennakkopäätösarvoa ja päätöksen oikeusohjeen on tarkoitettu ohjaavan oikeuskäytäntöä samankaltaisissa tilanteissa. Päätös on julkaistu KHO:n verkkosivuilla ennakkopäätökset osiossa.

Myös vakuutusosoikeus julkaisee verkkosivuillaan päätöksiä, joilla se katsoo olevan merkitystä oikeudenkäytölle vastaavissa tilanteissa tai joilla on muuta yleistä merkitystä⁴⁸. Kuvaus siitä, minkälaisia päätöksiä julkaistaan, on muotoilultaan vastaava kuin KHO:n omista julkaistavista päätöksistään antama. Molemmat edellä mainitut lähetteihin liittyvät VakO:n päätökset, VakO 2205:2022 ja VakO 1802:2022, on julkaistu VakO:n verkkosivuilla. VakO on julkaissut päätöksistä myös tiedotteen ja päätösten voidaan katsoa täyttävän sellaisen VakO:n ennakkopäätöksen tunnusmerkit, joilla se katsoo olevan merkitystä lain tulkitsemiselle.

Kaikissa kolmessa tapauksessa niiden oikeusohje, ratio decidendi, selviää perusteluista. Ratkaisuiden normiperustaksi on kirjattu työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisten työsuhteen tunnusmerkkien täytyminen ja perusteluissa kuvataan tähän liittyvä oikeudellinen

---

⁴⁸ Vakuutusosoikeuden työjärjestys 16.12.2022, s. 12.

päätely sekä lopputulema. Tapaukset kuitenkin eroavat toisistaan lopputuloksen eli lähetin työntekijästatukseen liittyvän ratkaisun osalta.

Työsopimuslain 1 §:n 1 momentin mukaan työntekijä sitoutuu ”henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun, tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan”. Kaikissa kolmessa tapauksessa ratkaisun kannalta keskeiseksi nousi arvio siitä, täytyivätkö työnteossa henkilökohtaisen työskentelyn vaatimus ja työnantajan johdon ja valvonnan alaisuudessa toimiminen. Kaikissa tapauksissa työtä katsottiin tehdyn työnantajan johdon ja valvonnan alaisena, mutta työn tekemisen henkilökohtaisesti-kriteerin ei katsottu kaikissa tapauksissa täyttyneen.

Tapauksessa KHO:2025:41 KHO katsoi, että mahdollisuus käyttää sijaista tai alihankkijaa ei estänyt henkilökohtaisesti-kriteerin täyttymistä. Vakuutusosoikeus oli samoilla linjoilla tapauksessa VakO 1802:2022, jossa keskeiseksi perusteeksi nousi palvelusopimuksen velvoite sopia sijaisen käytöstä etukäteen yrityksen kanssa sekä se tosiasia, että lähetti ei ollut käyttänyt sijaista vaan tehnyt itse kaikki toimeksiantonsa. Molemmissa tapauksissa työsuhteen katsottiin olleen voimassa. Ratkaisussaan VakO 2205:2022 vakuutusosoikeus päätyi kuitenkin vastakkaiselle kannalle. Perusteluissa keskeisenä oli tässäkin ratkaisussa sijaisen käyttö. Koska lähetti ei ollut henkilökohtaisesti velvollinen osallistumaan ruoan kuljetustyöhön, vaan oli oikeutettu sijaisen käyttöön, tuomioistuin katsoi, että työsuhteen tunnusmerkit eivät täyttyneet.

Kotimainen työoikeutemme on rakentunut lähtökohdalle, jossa työntekijä tekee työtä toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa, kokoaikaisesti ja tavanomaisesti työnantajan tiloissa tai muutoin työnantajan valvonnan alaisena⁴⁹. Työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan lain soveltamisalaan kuuluu sopimus, jolla työntekijä sitoutuu henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun, tämän johdon ja valvonnan alaisena, palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Tulkinnanvaraisissa tilanteissa työsuhteen olemassaolo tulee työsopimuslain mukaan arvioida kokonaisharkinnalla ([329/2023](#)), jossa tulee huomioida työn tekemisen ehdot ja olosuhteet, osapuolten tarkoitus oikeussuhteen luonteesta sekä muut osapuolten tosiasialliseen asemaan oikeussuhteessa vaikuttavat seikat.

---

⁴⁹ Rosin ym. 2019, s. 46.

Alustataloudessa työtä suorittavan henkilön kohdalla edellä mainitut työsuhteen tunnusmerkit eivät ainakaan täysimääräisesti täyty. Tämän vuoksi alustatalouslähetti sijoittuu oikeudelliselta asemaltaan jonnekin työoikeudellisesti tavanomaisen työntekijän ja yrittäjän välimaastoon ja oikeustapauksia ratkottaessa turvaudutaan tilanteen kokonaisharkintaan. Kun lähettien oikeudelliseen asemaan täysin sopivaa lainsäädäntöä ei vielä ole olemassa, joutuvat tuomioistuimet ratkaisemaan ongelmaa soveltamalla siihen käytettävissä olevia, hieman huonosti soveltuvia ja tilanteeseen nähden vanhentuneita säädöksiä.

3.2.2 Tapausten samuus

Toisistaan poikkeavat ratkaisut herättävät kysymyksen siitä, miten tuomioistuimet ovat päätyneet eri lopputuloksiin ja miten tosiasialliset olosuhteet ovat poikenneet toisistaan. Lähetin ja alustatalousyrityksen välisellä palvelusopimuksella on ollut keskeinen merkitys kaikissa ratkaisuisissa. Palvelusopimukseen liittyvä pohdinta perustuu tuomioistuinratkaisuisista julkaistuihin perusteluihin, eikä analyysissä ole ollut käytettävissä alkuperäisiä palvelusopimuksia. Tapausten ratkaisuselosteista on kuitenkin pääteltävissä, että kaikissa tapauksissa palvelusopimus on ollut hyvin samankaltainen eikä toiminnan olosuhteissa ole ollut merkittäviä eroja. Lähetit ovat toimineet digitaalisella alustalla, he ovat olleet vakiosopimuksen piirissä ja jokaisella on ollut mahdollisuus käyttää sijaista. Sopimusten sisältöä ja palvelussuhteen tosiasiallisia olosuhteita on kuitenkin tulkittu vaihtelevasti.

Yhtenäisen oikeudellisen tulkinnan syntymistä on vaikeuttanut erityisesti se, että tähänastiset ratkaisut ovat perustuneet kunkin yksittäisen faktuaalisen tilanteen hyvin pikkutarkkaan oikeudelliseen arviointiin. Tilanteet on tulkittu toisistaan poikkeaviksi hyvin pienten eroavaisuuksien perusteella. KHO:2025:41-tapauksessa tämä näkyi esimerkiksi siinä, ettei KHO käyttänyt Euroopan unionin tuomioistuimen (myöhemmin EUT) Yodel Delivery Network -ratkaisua oman ratkaisunsa lähtökohtana, sillä perusteella, ettei Yodel-tapauksen kuvauksesta ilmennyt täysin samankaltaista digitaalisen sovelluksen kautta tapahtuvaa, lähettien toimintaan kohdistuvaa valvontaa⁵⁰. Yodel-tapauksessa EUT oli listannut seikkoja, joiden se katsoi estävän yksittäisen yrittäjän luokittelamisen uudelleen työntekijäksi. Osa seikoista, kuten mahdollisuus päättää omasta työajastaan ja räätälöidä omaa ajankäyttöään

---

⁵⁰ Yodel Delivery Network (C-692/19,ECLI:EU:C:2020:288).

omien mieltymystensä mukaisesti, olisivat sopineet myös KHO:2025:41-tapaukseen ja ohjanneet päätöstä mahdollisesti yrittäjyyden suuntaan.⁵¹

3.2.3 Päätöksenantajan auktoriteetti ja äänestyksen merkitys

Ennakkopäätösten painoarvoa pohdittaessa myös päätöksen antajan auktoriteetti on yksi merkittävä tekijä. Tuomioistuinten keskinäisen hierarkian osalta ennakkopäätöstuomioistuimilla on vahvin auktoriteettiasema ja niiden antamilla ennakkopäätöksillä siten eniten painoarvoa. Tässä työssä analysoitavina olevista, alustatalouslähettien työntekijäasemaa koskevista ennakkopäätöksistä KHO:2025:41 on perustuslaissa ennakkopäätöstuomioistuimeksi määritellyn KHO:n antama. Muut päätökset on annettu VakO:ssa, joka on kyllä hallintoprosessin toimeentuloturva-asioissa ainoa toimivaltainen tuomioistuin ja korkein muutoksenhakuelin, mutta ei varsinainen ennakkopäätöstuomioistuin. KHO:n ja VakO:n keskinäisestä hierarkiasta ei löydy suoraa tietoa, mutta koska VakO:a ei ole määritelty varsinaiseksi ennakkopäätöstuomioistuimeksi, voitaneen katsoa, että se on auktoriteetiltaan alemmassa asemassa KHO:n nähden. Näin ollen VakO:n samaa asiaa koskevien ratkaisujen oikeusohjeitakin voitaneen pitää hieman vähemmän auktoriteetin tuomaa painoarvoa omaavina kuin KHO:n päätöstä. Oikeusturvan näkökulmasta tämä asetelma tuntuu hieman ongelmalliselta, sillä toimeentuloturvaa koskevissa asioissa ei tällöin voi olla saatavilla varsinaisen ennakkopäätöstuomioistuimen päätöstä.

Ennakkopäätösten vahvuuteen vaikuttaa tuomioistuimen auktoriteetin lisäksi myös ratkaisukokoonpanon auktoriteetti. Alustatalouslähettien työsuhteasemaa koskevista päätöksistä KHO:n päätös on tehty viisijäsenisessä ratkaisukokoonpanossa. Kokoonpano on KHO:n osalta tavallinen, kun vaihtoehtoina olisi voinut olla myös seitsemän tuomarin kokoonpano tai kaikista tuomareista koostuva täysistunto eli plenum. KHO:2025:41 tapausta ei, viiden tuomarin kokoonpanon ratkaisemana, ole siis tehty erityisen vahvan auktoriteetin kokoonpanossa.

Vakuutusosoikeuden lähettien työntekijäasemaa käsitelleet kokoonpanot ovat olleet laajempia, 11 ja 12 jäsenisiä. Vakuutusosoikeus on päätösvaltainen yksi-, kaksi-, kolme- tai viisijäsenisenä. Jos asialla katsotaan olevan periaatteellista merkitystä lain soveltamisen kannalta, se voidaan

---

⁵¹ Savola 2025; KHO:2025:41 (86).

siirtää käsiteltäväksi täysistunnossa. Täysistuntoon osallistuvat ylituomarin lisäksi vakinaiset vakuutusosoikeustuomarit ja asiaa aikaisemmin käsitelleet jäsenet.⁵² Alustatalouden lähettien työntekijäasemaa koskeneiden tapauksen on VakO:ssa katsottu olevan periaatteellista merkitystä omaavia ja tapaukset on siksi käsitelty mahdollisimman vahvan auktoriteetin omaavissa kokoonpanoissa.

Miten sitten tulisi arvioida analysoinnin kohteina olevien KHO:n ja VakO:n päätösten auktoriteettia niiden keskinäisessä suhteessa. Arvioidaan, että KHO:n auktoriteettiasema on tuomioistuinten välisessä hierarkiassa VakO:a painavampi. Ratkaisukokoonpanojen osalta taas VakO on tehnyt päätökset suuremman auktoriteetin omaavassa kokoonpanossa. Kuten aikaisemmin on todettu, on laajemmassa kokoonpanossa tehty päätös usein laajemmin ja paremmin perusteltu kuin pienemmän kokoonpanon ratkaisu. Koska päätösten lopputulemissa on eroa, voi asetelma olla hallintolainkäyttöä hoitavan viranomaisen toiminnan kannalta hankalasti arvioitavissa. Siihen mitä oikeusohjetta viranomaisen tulisi noudattaa, vaikuttaa toki ensisijaisesti se, katsotaanko tilanne samanlaiseksi tai riittävän samankaltaiseksi kuin ennakkopäätöksessä. Jos tilanne katsotaan samanlaiseksi kuin kahdessa erilaiseen ratkaisuun päättyneessä oikeustapauksessa voi hallintoviranomaisen olla vaikeaa päätellä kumpi päätöksistä on vahvempi.

3.2.4 Muodostuva oikeustila ja tulevan sääntelyn vaikutus siihen

Lähettilien oikeudellista asemaa koskevien kysymysten nousemisesta korkeimpien muutostenhakuelinten käsittelyyn ja niistä annettujen ennakkopäätösten toisistaan poikkeavista ratkaisuista voidaan päätellä, ettei lähettien asemaa koskeva oikeustila ole vielä vakaa. Erilaiset ratkaisut antavat viitteitä muodostuvasta oikeustilasta, mutta se, että kaikki päätökset ovat syntyneet äänestyksen tuloksena, kertoo oikeustilan olevan vielä muutoksille altis. Myrskyn luokittelun mukaan voidaan nyt analysoitavina olevien päätösten katsoa olevan oikeutta luovia ennakkopäätöksiä eli niiden voidaan katsoa ratkaisevan ongelmaa, johon ei ole vielä vakiintunutta kantaa tai johon liittyen ei vielä ole olemassa sopivaa säännöstä. Toisaalta, jos tilanteiden arvioidaan olevan keskenään samanlaisia, voidaan KHO:n päätöksen 2025:41

---

⁵² VakO:n verkkosivut, Asian ratkaiseminen ja ratkaisukokoonpanot. Vakuutusosoikeuden toimintakertomus 2025, s. 13.

katsoa vahvistavan VakOn aikaisemmin antaman päätöksen (VakO 1802:2022) mukaista oikeusohjetta työntekijästatuksesta. KHO ei ole ratkaisussaan maininnut VakO:n päätöksiä.

Alustatalouteen liittyvä oikeustila tulee sääntelyn osalta muuttumaan vielä tämän vuoden puolella, kun EU:n alustatalousdirektiivi (EU 2024/2831) implementoidaan kotimaiseen lainsäädäntöön. Direktiivin tavoitteena on selkeyttää alustatyönsuorittajien työoikeudellista asemaa ja asettaa selkeät liiketoimintaan vaikuttavat raamit alustatalousyrityksille. Direktiivi tulee yhtenäistämään käytäntöjä Euroopan unionin alueella, sillä se määrittelee vähimmäispuitteet, joiden rajoissa jäsenvaltiot voivat päättää alustatyötä koskevista kansallisista säädöksistä. Yksi keskeisimmistä uudistuksista löytyy direktiivin II luvun 5 artiklasta, jossa säädetään alustatyönsuorittajia koskevasta työsuhdeolettamasta. Se tarkoittaa, että alustayhtiön ja palveluja tuottavan yksityisen välinen suhde määritellään lähtökohtaisesti työsuhteeksi. Oletuksen kumoamiseksi näyttötaakka on yrityksellä.

Suomen on implementoitava direktiivi osaksi kotimaista lainsäädäntöä ennen vuoden 2026 loppua. Kansallinen täytäntöönpano on tällä hetkellä hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa, ja työryhmätyöskentely on vielä kesken.⁵³ Sitä, minkälaisia käytäntöjä lainsäädäntö tuo Suomessa toimivien alustatyön suorittajien oikeudelliseen asemaan, joudutaan kuitenkin odottamaan jonkin aikaa. Alustatalousyritysten ja lähettien toiminnan kannalta lienee merkittävintä se, hyväksytäänkö työsuhdeolettama alaa sitovana pääsääntönä vai mukautuvatko eri toimijat tilanteeseen muokkaamalla palvelusopimusten sisältöjä niin, että alustataloustyötä tekevät säilyttävät toimeksianto- eli yrittäjästatuksen. Mikäli sopimuksia muokataan yrittäjästatusta paremmin tukeviksi, on riskinä se, että myös tulevaisuudessa tuomioistuimissamme arvioidaan tapauskohtaisesti työsuhteen tunnusmerkkien täyttymistä ja palvelusopimuksen sisältöä.

Uuden sääntelyn vaikutuksia odottaessa epävakaan oikeustilan vaikutukset jatkuvat. Alustataloudessa toimiva yritys tai alustatalouden työtä tekevä lähetti eivät kumpikaan voi olla aivan varmoja siitä, miten heidän oikeudellista asemaansa missäkin tilanteessa tulkitaan. Asialla on varmasti suuri taloudellinen merkitys ainakin alustatalousyritykselle, joka olisi työnantajavelvoitteiden myötä kustannusrakenteeltaan aivan toisenlaisessa tilanteessa kuin nyt. Kustannusten nousun siirtäminen kuljetusten hintoihin, voisi muuttaa myös kysyntää.

---

⁵³ Valtioneuvoston verkkosivu, alustatyödirektiivin hankeikkuna.

Epävakaata oikeustilaa heikentää oikeusvarmuutta ja olisikin toivottavaa, että asiaan saataisiin vahvasti ohjaava kanta mahdollisimman pian.

3.3 Miten ennakkopäätökset ovat vaikuttaneet lähettien oikeusasemaan

Vaikka alustatalouslähettien oikeudellisesta asemasta annetut ennakkopäätökset kallistavatkin oikeustilaa tällä hetkellä lähettien työntekijästatuksen suuntaan, eivät niiden jälkeiset konkreettiset oikeusvaikutukset ole seuranneet oikeusohjetta. Tilanne on itse asiassa kääntynyt päinvastaiseksi. Alustatalousyrityksistä KHO:2025:41 tapauksen osapuoli Wolt kertoi kesällä 2025, päätöksen antamisen jälkeen, alkavansa valmistella mallia, jossa lähetti voisi itse valita työskenteleekö hän työntekijänä vai yrittäjänä. Mallin valmistelu jäi kuitenkin kesken, kun Wolt päätti hakea purkua KHO:n päätökseen. Perusteluksi purkuhakemukselle Wolt esitti muun muassa sen, että KHO oli torjunut virheellisesti EUT:n Yodel päätöksen ja sen yrittäjyyden puolesta puhuvat tekijät.⁵⁴ Julkisuudessa esiintyi keskustelua, jossa purkuhakemusta pidettiin viivytystaktiikkana. KHO hylkäsi purkuhakemuksen maaliskuussa 2026.

Lähettien aseman osalta tilanne on siis toistaiseksi täysin päinvastainen kuin mihin KHO:n voidaan ajatella ennakkopäätöksellä pyrkineen. Lähettien yrittäjästatus on aikaisempaa vahvempi. Wolt kertoo kehittäneensä palvelumalliaan ja solmivansa nykyään sopimuksia ainoastaan sellaisten lähettien kanssa, joilla on Y-tunnus ja mahdollisuus järjestää työnsä itsenäisesti. Wolt kertoo myös valmistelevänsä edelleen mallia, jossa lähetti voisi valita työntekijä- ja yrittäjästatuksen väliltä sen mukaan, kumpi sopii hänelle paremmin. Samalla se kuitenkin kertoo, että suurin osa sen lähettikumppaneista haluaa tehdä työtä yrittäjänä. Myös Wolt toivoo asian selkiytyvän alustatalousdirektiivin voimaantulon myötä.⁵⁵

Lähettien työoikeudelliseen statukseen liittyviä asioita ei ole vielä käsitelty ennakkopäätöstuomioistuimessa yksityisoikeudellisen vastuun näkökulmasta. Kysymys yksittäiseen lähettin toimiin liittyvästä vastuusta voisi konkretisoitua esimerkiksi tilanteessa,

---

⁵⁴ HS artikkelit: Wolt hakee KHO:n ”lähetit ovat työntekijöitä” – päätöksen purkua ja Wolt rekrytoi sata lähettiä työntekijöiksi, PAM arvostelee ”kasvojenpesupuuhaksi”.

⁵⁵ HS artikkeli: KHO hylkäsi Woltin hakemuksen: Lähetit ovat työsuhteessa.

jossa ruokalähetti joutuisi korvausvastuuseen aiheutettuaan kolmannelle osapuolelle vahinkoa liikenteessä.⁵⁶ Työsuhteessa vastuu kohdistuisi työnantajaan, kun taas sopimuksen ulkoisessa vahingonkorvaustilanteessa vastuu olisi yrittäjänä toimivalla lähettipalvelun tarjoajalla. Jos yksittäinen lähetti veisi vahingonkorvaustilanteessa tapauksen yleiseen tuomioistuimeen, olisi keskeinen kysymys se, katsottaisiinko tilanne samanlaiseksi kuin aiemmassa oikeuskäytännössä ratkaistut vai ratkaistaisiinko asia tapauskohtaisesti palvelusopimuksen sisällön ja yrityksen toimintaolosuhteiden tulkintaan perustuen. Mikäli asia etenisi ennakkopäätöstuomioistuimena toimivaan KKO:n saakka toisi se oman lisänsä asiaa koskevaan oikeustilaan. Luottamuksensuojaperiaatteen mukaisesti yksityisellä tulisi olla mahdollisuus luottaa viranomaistoiminnan johdonmukaisuuteen ja pysyvyyteen⁵⁷. Tämä koskee myös tuomioistuinten ratkaisukäytäntöä.

Analysoitavina olleiden tapausten perusteella vaikuttaa selvältä, että alustatalouden lähettien ja alustatalousyritysten väliset palvelusopimukset on niiden tekemishetkellä tarkoitettu tulkittaviksi yritystoimintaan liittyviksi sopimuksiksi. Ratkaisussa KHO:2025:41 KHO arvioi lähetin kuitenkin toimivan tosiasiallisesti alisteisessa asemassa ja käytti tätä perusteluna työsuhteen tunnusmerkistön täyttymiseen. Työntekijästatuksen katsotaan suojaavan heikommassa asemassa olevaa sopimuksen osapuolta. Linjaus on kuitenkin jännitteinen yksilön muiden oikeuksien kanssa.

Yksityisoikeutemme perustuu sopimusvapauteen. Yksilöillä on lähtökohtainen oikeus tehdä tai olla tekemättä sopimuksia ja päättää niiden sisällöstä lain puitteissa. Yksilö voi lähtökohtaisesti päättää, myykö hän työpanostaan toiselle henkilölle tai yritykselle toimien itse yrittäjänä vai solmiiko hän sopimussuhteen työntekijänä. Työpanosta ostavalla toimijalla on lähtökohtaisesti sama sopimusvapaus.⁵⁸ Tällä perusteella tulee pohdittavaksi, voidaanko alustatalouden lähettien lähtökohtaisen määrittelemisen työntekijäksi katsoa heikentävän yksilöiden sopimusvapautta ja minkälaisia vaikutuksia tällä on yksilön oikeusturvaan ja perusoikeuksiin.

---

⁵⁶ Savola 2025, Edilex, Prejudikaattipalsta.

⁵⁷ Mäenpää 2025, s.1–2.

⁵⁸ Hakalehto ym. 2024, s. 44.

4 Johtopäätöksiä ja yhteenveto

Yhteiskunta muuttuu nopeasti. Välttyäkseen muutosten aiheuttamalta jatkuvalta lakien vanhenemiselta, on lainsäätäjät siirtäneet harkintavaltaa enenevästi tuomioistuimille. Ratkaisemalla erilaisia ongelmia ratkaisupakon alla ja antamalla niistä prejudikaatteja, tuomioistuimet luovat oikeustilaa myös tilanteisiin, joihin ei ole olemassa täysin sopivaa sääntelyä.⁵⁹ Yksi tällaisen tilanteen ilmentymä on alustatalous ja sen lähettien työoikeudellinen asema.

Siitä toimiiko lähetti työsuhteessa vai yrittäjänä on tähän mennessä annettu kolme prejudikaattia. KHO on perustuslain mukaisena prejudikaattituomioistuimena antanut oikeusohjeen, jonka mukaan lähetit toimivat työsuhteessa, ja VakO on yhdessä tapauksessa ratkaissut asian samoin. Toisessa VakO:n ratkaisussa taas arvioitiin lähettien toimineen yrittäjänä. Koska tapauksissa ei ole ollut nimenomaisesti kyse lähettien työntekijästatuksesta vaan siihen sidonnaisesta muusta kysymyksestä, ei päätöksissä annetuilla oikeusohjeilla ole ollut alustatalousyrityksiä tai lähettejä sitovia vaikutuksia. KHO:n antama oikeusohje ei ole muuttanut lähettejä työntekijöiksi, vaan konkretisoitunut päinvastoin palvelusopimusten muokkaamiseksi yrittäjyyden tunnusmerkkejä paremmin tukeviksi.

Ennakkopäätösten tehtävänä on täydentää säädettyä oikeutta. Niiden oikeutta ohjaava vaikutus perustuu oikeuslähdeoppiin. Tutkimani perusteella hallintoprosessin ennakkopäätöksiin liittyy kuitenkin jännite niiden normatiivisen ohjaavuuden ja tosiasiallisen vaikutuksen välillä. Annetun ennakkopäätöksen de facto -ohjaavuus perustuu lopulta siihen, kuinka halukkaita viranomaiset ja tuomioistuimet ovat niitä noudattamaan, eivätkä päätökset kaikissa tilanteissa ole riittävän vahvoja ohjaamaan hallintolainkäyttöä niissä annetun oikeusohjeen suuntaan. Tämä näyttää korostuvan erityisesti tilanteessa, jossa oikeustila on epäselvä tai vielä kehittyvä.

Ennakkopäätöksen vahvuuteen vaikuttavia tekijöitä on useita ja päätöksen vahvuus voi myös muuttua sen voimassaolon aikana. Alustatalouden lähettien työoikeudellisen aseman osalta oikeustila on kehittyvä, mutta toistaiseksi vielä epävakaa. Toisistaan eroavat ratkaisut ja tapausten käsittely hierarkialtaan erilaisissa tuomioistuimissa ei ole omiaan vahvistamaan oikeustilaa. On myös jossain määrin ongelmallista, että yhtään lähettien työsuhdestatukseen

---

⁵⁹ Tolonen 2003, s. 124. Launiala 2017, s. 2.

liittyvää asiaa ei ole vielä ehditty käsitellä yksityisoikeudellisesta näkökulmasta. Suurimmaksi ongelmaksi prejudikaatuurin osalta on näyttänyt muodostuvan tilanteiden samuus. Jos yhtäkään tilannetta ei tulkita samanlaiseksi tai riittävän samankaltaiseksi, ei yksittäistapauksessa annettu oikeusohje konkretisoidu oikeutta ohjaavaksi tekijäksi.

EU:n alustatalousdirektiivin implementointi muuttaa oikeustilaa ja antaa tulkinnallisia suuntaviivoja. Se sisältää olettan, jonka mukaan lähetit ovat työntekijöitä. Koska työsuhdeolettan on kuitenkin kumottavissa, perustuu statuksen arviointi jatkossakin väistämättä osapuolten välisen sopimuksen ja toiminnan tosiasiallisten olosuhteiden tarkasteluun. Tämän vuoksi sopimuskohtainen tulkinta säilynee osana ratkaisukäytäntöä myös direktiivin implementoinnin jälkeen, eikä asiassa varmaankaan päästä tilaan, jossa prejudikaateilla ei olisi enää merkitystä.

Lainsäätäjän ja tuomioistuinten tasapainottelu lakien säätämisen ja prejudikaatuurin välillä jatkuu tulevaisuudessakin. Koska ennakkopäätös ei ole vahvasti velvoittava oikeuslähde, pysyy myös alustatalouden lähettien työoikeudellinen asema ainakin jossain määrin epäselvänä. Alustataloudessa toimiva yritys tai alustatalouden työtä tekevä lähetti eivät kumpikaan voi olla aivan varmoja siitä, miten heidän oikeudellista asemaansa missäkin tilanteessa tulkitaan. Tilanne on oikeusvarmuuden kannalta haastava ja korostaa tarvetta selkeämmälle sääntelylle tai vahvemmalle ja yhtenäisemmälle prejudikaattikäytännölle.

Yhteenvedon voidaan todeta, ettei ainakaan kaikista alustatalouden läheteistä tule työntekijöitä, ellei asiaan liittyen säädetä vahvasti velvoittavaa oikeuslähdetä.

Ennakkopäätösten varaan nojaava oikeustila on tällaiseen muutokseen liian heikko.

Alustatalousdirektiivin implementointikaan ei näytä siihen riittävän, sillä vaikka se määrittää olettan työntekijyydestä, jää alustatalousyritykselle olettan kumoamisen mahdollisuus.

Prejudikaattien luoma oikeustila ei ainakaan tällä hetkellä ole niin yhtenäinen, että siitä voisi tapaoikeuden kautta muodostua vahvasti velvoittava oikeuslähde.

Erityiseksi ongelmaksi alustataloustyön prejudikaatuurissa on muodostunut tilanteiden samuus.

Koska alustataloudelle ominainen työn tekemisen tapa ei sellaisenaan täytä kaikkia työsopimuslain työsuhteelle määrittämiä tunnusmerkkejä, tulee arvio työsopimuslain mukaan perustaa kokonaisharkintaan. Kokonaisharkinnassa huomioitavaksi tulee mm. se oikeustila, johon osapuolet ovat sopimusta solmittaessa pyrkineet. Lisäksi kokonaisharkintaan perustuvassa arvioinnissa on, ainakin tähän mennessä, huomioitu kunkin tilanteen faktuaaliset

tosiseikat hyvin yksityiskohtaisesti, eikä lopputuloksena syntyvää oikeusohjetta voida tämän vuoksi soveltaa laajasti alustatalouden lähettien tilanteisiin.

Lopputuloksena syntynyt oikeustila on toisaalta varallisuus oikeuden peruseriaatteisiin kuuluvan sopimusvapauden kannalta oikea. Koska sopimusvapauden voidaan katsoa saavan tukea myös perusoikeuksista, esimerkiksi elinkeinovapauden ja omaisuuden suoja kautta, alkaa tilanne, jossa kaikki alustatalouden työntekijät määriteltäisiin vahvasti velvoittaen työntekijöiksi, tuntua mahdottomalta. Yrittäjyyteen perustuvien sopimusten solmimisen kieltäminen tietyllä rajatulla toimialalla vaikuttaa sopimusvapauden kannalta liian rajoittavalta toimelta. Vahvempi sääntely asiasta tulee toivottavasti kuitenkin tasapainottamaan sopimusosapuolten keskinäistä oikeussuhdetta.